

Pregled etičkih pravila za dužnosnike EU institucija: potencijal i ograničenja



IMPRESSUM

AUTORICA

Bruna Marinović

SURADNIK:

Gijs Ory

UREDNIKA

Oriana Ivković Novokmet

DIZAJN

Sara Maksimović

ISBN 978-953-7960-72-8

Zagreb, srpanj 2026.

NAKLADNIK

Gong

IZVRŠNA DIREKTORICA

Oriana Ivković Novokmet

Ulica Antuna Mihanovića 14

10 000 Zagreb

e-mail: gong@gong.hr

web: www.gong.hr

Publikacija je sufinancirana sredstvima Europske unije. Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Gong-a i ne održavaju nužno stajališta donatora.



**Sufinancira
Europska unija**

Europska unija posljednjih je godina suočena s ozbiljnim pitanjima vezanim uz transparentnost, sukob interesa i politički integritet svojih institucija i dužnosnika. Posebno nakon [afere](#) Qatargate, postalo je jasno da postojeći institucionalni okvir nije dovoljno snažan kako bi spriječio korupciju, prikriveno lobiranje i zloupotrebu političkog utjecaja. Iako EU formalno posjeduje niz mehanizama za očuvanje integriteta, uključujući registar transparentnosti, imovinske kartice i pravila hlađenja (cooling off), njihova učinkovitost ostaje ograničena zbog fragmentiranosti, neujednačenih standarda i slabe provedbe i mehanizama kažnjavanja.

Afera [Qatargate](#) pokazala je da nedostatak kontinuiranog javnog nadzora, kao i nedostatne sankcije, omogućavaju razvoj neformalnih mreža utjecaja unutar europskih institucija. U prosincu 2022. belgijska policija provela je racije u Bruxellesu i zaplijenila više od 1,5 milijuna eura gotovine. U središtu afere našla se Eva Kaili, tadašnja potpredsjednica Parlamenta. Istraga je uključivala optužbe za mito, pranje novca i organizirani kriminal. Qatargate se smatra najvećom korupcijskom aferom u povijesti Europskog parlamenta. Prema kasnijim istragama, mreža povezana s bivšim zastupnikom Pier Antoniom Panzerijem navodno je godinama primala novac i poklone od Katar i Maroka kako bi utjecala na odluke Europskog parlamenta. Nakon početnih uhićenja, Europski parlament ukinuo je imunitet zastupnicima Marcu Tarabellai i Andreai Cozzolino zbog sumnji u povezanost s Qatargateom. Istraga se proširila na više država i dodatne mreže lobiranja, policijska istraga je još [uvijek u tijeku](#), kao i [\(ne\)skidanja imuniteta](#) zastupnika koja ju otežavaju, dok se pravni epilog tek očekuje.

Etički okvir za zaštitu integriteta Europske unije trenutno ne uspijeva adekvatno odgovoriti na izazove sukoba interesa, korporativnog utjecaja i revolving door fenomena. Iako formalni mehanizmi postoje, njihova fragmentiranost i slaba provedba ograničavaju stvarni učinak. Bez snažnijeg nadzora, jedinstvenih pravila i neovisnog provođenja nadzora rada dužnosnika, rizik daljnjih reputacijskih kriza i povećanja nepovjerenja građana za Europsku uniju ostati će visok. Reforma okvira za očuvanje integriteta stoga nije samo pitanje administrativne učinkovitosti, već i pitanje demokratske legitimnosti Europske unije.

Fragmentiran i neujednačen sustav

Jedan od najvećih problema okvira za zaštitu integriteta Europske unije jest činjenica da različite kategorije dužnosnika podliježu različitim pravilima. Povjerenici Europske komisije, zastupnici Europskog parlamenta, članovi Vijeća EU i visoki službenici nemaju jedinstveni režim deklariranja imovine, sukoba interesa ili ograničenja nakon zaposlenja u institucijama EU. Takva fragmentacija stvara pravne i institucionalne praznine koje omogućuju izbjegavanje odgovornosti.

Na primjer, europski povjerenici podliježu strožim cooling-off pravilima nego zastupnici Europskog parlamenta, dok su pravila za članove Vijeća uglavnom prepuštena nacionalnim

sustavima. Time se stvara situacija u kojoj integritet ovisi o instituciji, a ne o funkciji ili razini političkog utjecaja. Za sveobuhvatni pregled različitih etičkih pravila kojima podliježu različiti dužnosnici i institucije vidi Prilog 1.

Imovinske kartice: formalna transparentnost bez stvarnog nadzora

Sustav imovinskih kartica u Europskoj uniji često se kritizira kao previše općenit i nedovoljno obvezujući. Dužnosnici uglavnom deklariraju kategorije interesa, a ne preciznu vrijednost imovine ili detaljne financijske odnose. Postoje značajni nedostaci u vezi s:

- nedostatkom standardiziranih obrazaca
- izostankom obveze prijavljivanja imovine partnera ili članova obitelji
- slabom verifikacijom prijavljenih podataka
- ograničenim sankcijama za netočne ili nepotpune prijave.

Usporedbe s nacionalnim sustavima dodatno naglašavaju slabosti EU modela. Primjerice, u Hrvatskoj su pravila za imovinske kartice, osobito nakon pristupanja EU, u određenim aspektima stroža nego na europskoj razini. Hrvatski dužnosnici moraju prijavljivati točne iznose vrijednosti nekretnina i pokretnina, sve prihode kao i imovinu bračnih partnera, dok EU sustav često dopušta prikrivanje stvarnog ekonomskog interesa kroz članove obitelji ili povezane osobe.

Dodatni problem predstavlja činjenica da su europski dužnosnici institucionalno “udaljeniji” od javnosti i medijskog nadzora nego nacionalni političari. Dok nacionalni akteri podliježu kontinuiranom nadzoru domaćih medija, civilnog društva i opozicije, europske institucije djeluju u kompleksnom višerazinskom sustavu u kojem je politička odgovornost difuzna, zbog čega ne postoji ujednačen sustav nadzora etičnosti ponašanja dužnosnika Europske unije.

Lošu poruku europskoj javnosti po pitanju korupcije i integriteta europskih dužnosnika šalje i činjenica da pokušaji uvođenja sveobuhvatnog i sistematiziranog sustava nadzora, poput stvaranja Međuinstitucionalnog etičkog tijela, bivaju zaustavljeni od strane zastupnika i članova institucija, čime se dodatno potkopava povjerenje u njihovu želju za transparentnim radom i mogućnost građanskog ili bilo kakvog nezavisnog nadzora nad njihovim radom.

Revolving door kao najveći problem integriteta dužnosnika Europske unije

Najveći izazov europskog okvira za integritet dužnosnika predstavlja revolving door fenomen, odnosno prelazak visokih dužnosnika iz javnih funkcija u privatni sektor i lobističke pozicije. Upravo taj segment pokazuje najveći raskorak između formalnih pravila i stvarne političke prakse.

[Slučaj](#) Joséa Manuela Barrosa posebno je ilustrativan. Nakon završetka mandata predsjednika Europske komisije prešao je u investicijsku banku Goldman Sachs, što je izazvalo snažne kritike zbog potencijalnog korištenja političkih kontakata i povlaštenih informacija stečenih tijekom javne službe. Iako formalno nije prekršio postojeća pravila, slučaj je pokazao koliko su cooling-off mehanizmi slabi i lako zaobilazivi.

U kontekstu rada u EU institucijama (Europska komisija, Europski parlament, Europska središnja banka itd.), cooling-off period označava obvezno razdoblje čekanja (stanke) nakon odlaska s dužnosti, tijekom kojeg bivši dužnosnici i visoki službenici imaju strogu zabranu lobiranja prema svojim bivšim institucijama. Glavna svrha ovog pravila je sprječavanje fenomena rotirajućih vrata (revolving doors), odnosno situacija u kojima bivši europski moćnici odmah nakon odlaska iz javne službe prelaze u privatni sektor (npr. lobističke tvrtke, korporacije) i koriste svoje kontakte i povjerljive informacije kako bi utjecali na donošenje odluka u EU.

Slične kritike odnosile su se i na [Maria Montiju](#), čije su brojne poveznice s financijskim sektorom i međunarodnim korporacijama otvorile pitanje granice između javnog interesa i privatnog utjecaja. U novije vrijeme sličan se slučaj dogodio s Nickom Cleggom, dok [istraživanja iz 2022.](#) pokazuju kako je 79% Googleovih i 71% Metinih lobista prethodno radilo za tijela javne vlasti na razini EU-a ili države članice. Emily O'Reilly, Europska ombudsmanica u dva mandata od 2013. do 2025. godine također [upozorava](#) na kulturu šutnje Europske komisije, u kojoj se od građana sakrivaju informacije o tome na temelju kojih informacija se donose europski zakonodavni prijedlozi, a preporuke europske pravobraniteljice se ne uvažavaju i neprimjenjuju.

EU institucije formalno imaju cooling-off periode, ali oni su često prekratki i ograničeni. Kod bivših povjerenika zabrane traju određeno vrijeme, no nadzor nad stvarnim aktivnostima nakon isteka razdoblja gotovo da ne postoji. Osim toga, pravila se uglavnom fokusiraju na formalno lobiranje, dok strateško savjetovanje, članstvo u odborima ili neformalni utjecaj često ostaju izvan regulatornog dosega.

Lobiranje i ograničenja Registra transparentnosti

Europski Registar transparentnosti ([EU Transparency Register](#)) predstavlja važan korak prema većoj transparentnosti lobiranja, ali i dalje ima ozbiljna [ograničenja](#). Registar transparentnosti baza je podataka u kojoj su popisani „predstavnici interesnih skupina” (organizacije, udruge, skupine i samozaposlene osobe) koji svojim aktivnostima nastoje utjecati na politike EU-a i proces donošenja odluka u EU-u. Svrha mu je javnosti omogućiti uvid u to koji se interesi zastupaju na razini EU-a, tko ih zastupa i u čije ime te koji se resursi izdvajaju za te aktivnosti (uključujući financijsku potporu, donacije, sponzorstva itd.). Najvažniji elementi registra su:

- javno dostupna [internetska stranica](#) na kojoj predstavnici interesnih skupina objavljuju najnovije informacije o svojim aktivnostima na razini EU-a
- [kodeks ponašanja](#), koji uređuje njihovu interakciju s institucijama EU-a

- [mehanizam za podnošenje pritužbi](#), koji svakome omogućuje pokretanje administrativne istrage ako posumnja da se predstavnici interesnih skupina upisani u registar ne pridržavaju kodeksa ponašanja.

Registracija dugo nije bila obvezna za sve institucije, a sankcije za neprijavljene aktivnosti ostale su slabe. Nadalje, mnogi akteri utjecaj ostvaruju kroz think tankove, konzultantske tvrtke ili pravne urede koji formalno ne djeluju kao klasični lobisti, čime se izbjegava obveza registracije, kao i kroz neformalne sastanke, koje niti lobisti niti dužnosnici institucija nisu obvezni prijaviti. I posebni [izvještaj Europskog revizorskog suda o registru transparentnosti](#) iz 2024. godine potvrđuje kako u praksi postoje nedostaci i praznine u informacijama koje se objavljuju, čime se smanjuje transparentnost aktivnosti lobiranja koje se odvijaju u trima institucijama potpisnicama.

Problem dodatno pojačava velika koncentracija korporativnog utjecaja u Bruxellesu. Organizacije s većim financijskim kapacitetima imaju znatno lakši pristup europskim institucijama nego civilno društvo ili manji akteri, što stvara percepciju regulatorne neravnoteže i fenomena zarobljavanja, iako je trenutna pažnja europske javnosti više usmjerena na udruge i civilno društvo i njihov odnos s europskim institucijama.

Nadalje, sustav kazni za kršenje pravila o transparentnosti u EU podijeljen je na administrativne mjere za lobiste i interne disciplinske postupke za dužnosnike institucija. Budući da sam međuinstitucijski sporazum iz 2021. godine koji definira Registar nije zakon, on ne sadrži kaznene ili financijske sankcije. Ukoliko dođe do grubih kršenja (poput korupcije), slučajevi prelaze u domenu kaznenog prava država članica i ureda EPPO-a (Europskog javnog tužitelja).

Novo europsko etičko tijelo: potencijal i ograničenja

Natavno na prethodno spomenute slučajeve, Europska unija je posljednjih godina pokušala odgovoriti na kritike uspostavom novog [Međuinstitucionalnog tijela za etičke standarde za članove institucija i savjetodavnih tijela EU-a](#), na inicijativu Zelenih (EFA). Osam institucija i savjetodavnih tijela trebalo bi sudjelovati u Međuinstitucionalnom etičkom tijelu:

- Europski parlament
- Vijeće EU-a
- Europska komisija
- Sud EU-a
- Europska središnja banka
- Europski revizorski sud
- Europski gospodarski i socijalni odbor
- Europski odbor regija

Međutim, već u fazi pregovora pojavile su se kritike da tijelo neće imati dovoljno snažne ovlasti, istražne mehanizme ni mogućnost izricanja sankcija. Iako se na njegovoj uspostavi

radi od [lipnja 2023. godine](#)., u travnju 2026. zastupnici u Europskom parlamentu ponovno su [glasali](#) kako bi prisili institucije da se započne s implementacijom. Naime, iako su predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen te predsjednica Europskog parlamenta Roberta Metsola potpisale sporazum o stvaranju novog etičkog tijela, njihova stranačka obitelj Europske pučke stranke (EPP), zajedno sa Europskim reformistima (ECR) i Patriotima za Europu (PfE) u nastavku pregovora [koče osnivanje](#) ovog tijela, te ono još uvijek nije započelo sa radom, niti sa ovako skromnim ovlastima.

Problem nije samo u nedostatku pravila, nego u nedostatku neovisnog mehanizma provedbe. Bez mogućnosti provođenja istraga, provjere imovinskih prijava i sankcioniranja kršenja pravila, novo tijelo riskira ostati simbolična institucija bez stvarnog utjecaja na političku kulturu Europske unije, ukoliko i dođe do početka njegovog rada. Već dvije godine traje proces uvođenja novog tijela, sa snažnim odbijanjem dijela zastupnika da se ono sastoji od vanjskih, neovisnih stručnjaka, tvrdeći kako postojeća tijela unutar Europskog parlamenta sastavljena od zastupnika predstavljaju dovoljno snažan mehanizam nadzora.

Zaključno, okvir Europske unije za zaštitu integriteta danas funkcionira više kao sustav formalne transparentnosti nego kao učinkovit mehanizam prevencije sukoba interesa i korupcije. [Qatargate](#) je pokazao da institucionalni integritet ne može počivati samo na dobrovoljnom pridržavanju pravila, već zahtijeva snažan, neovisan i jedinstven sustav nadzora.

Preporuke za unaprjeđenje etičkog okvira za dužnosnike institucija Europske unije

Kako bi Europska unija povećala povjerenje građana i smanjila rizik korupcije, potrebno je provesti dublju institucionalnu reformu postojećeg okvira. Trenutni sustav obilježen je fragmentiranošću, slabim nadzorom i nedostatkom stvarnih sankcija, zbog čega transparentnost često ostaje formalna, dok u stvarnosti ne postoje mehanizmi za nadzor i sankcioniranje. U nastavku donosimo set preporuka koje bi pridonijele poboljšanju institucionalnog okvira koji uređuje pitanja integriteta dužnosnika Europske unije.

1. Ojačati novoosnovano europsko etičko tijelo

Novo etičko tijelo trebalo bi dobiti stvarne istražne i sankcijske ovlasti, a ne ostati samo koordinacijski mehanizam među institucijama. Tijelo bi trebalo:

- imati institucionalnu neovisnost od Europske komisije i Parlamenta
- provoditi provjere imovinskih kartica i sukoba interesa
- imati mogućnost pokretanja istraga po službenoj dužnosti
- izricati sankcije za kršenje pravila
- objavljivati godišnja izvješća i rezultate nadzora.

Bez mehanizma nadzora, provedbe i sankcioniranja nedozvoljenog ponašanja, etički okvir ostaje deklarativan i ovisan o političkoj volji samih institucija koje bi trebao nadzirati.

2. Ujednačiti pravila za sve kategorije EU dužnosnika

Potrebno je uspostaviti jedinstveni režim za zaštitu integriteta za sve visoke dužnosnike Europske unije, uključujući:

- povjerenike Europske komisije
- zastupnike Europskog parlamenta;
- visoke službenike Komisije;
- članove Vijeća EU
- posebne savjetnike i visoke administrativne dužnosnike.

Različita pravila za različite institucije stvaraju pravne praznine i neujednačene standarde odgovornosti. Integritet bi trebao biti vezan uz razinu političkog utjecaja, a ne uz institucionalnu pripadnost.

3. Ojačati sustav imovinskih kartica

Postojeći sustav deklariranja imovine potrebno je učiniti detaljnijim i obvezujućim za sve visoke dužnosnike Europske unije. To uključuje:

- obvezno prijavljivanje točne vrijednosti imovine
- prijavljivanje imovine partnera i članova uže obitelji
- detaljnije deklariranje financijskih interesa, dionica i savjetničkih angažmana
- redovite revizije i nasumične provjere
- strože sankcije za lažne ili nepotpune prijave.

Europska unija bi se pritom mogla ugledati na određene modele država članica, uključujući i Hrvatsku, gdje su pojedini aspekti deklariranja imovine stroži nego na europskoj razini.

4. Produžiti i pooštriti revolving door i cooling-off pravila

Revolving door predstavlja najveći reputacijski problem europskih institucija te zahtijeva najstrožu regulaciju. Potrebno je:

- produžiti cooling-off periode za bivše povjerenike i visoke dužnosnike s postojeće dvije godine za povjerenike i šest mjeseci za zastupnike u Europskom parlamentu
- zabraniti prelazak u sektore povezane s prethodnim regulatornim nadležnostima
- uključiti neformalno savjetovanje i strateške konzultantske aktivnosti u definiciju lobiranja
- uvesti obvezu transparentnog objavljivanja svih aktivnosti nakon zaposlenja u institucijama Europske unije
- uspostaviti neovisni nadzor nad bivšim dužnosnicima.

Slučajevi poput Barrosa pokazali su da formalna usklađenost s pravilima nije dovoljna ako javnost i dalje vidi postojanje sukoba interesa i političku trgovinu utjecajem.

5. Povećati transparentnost lobiranja

Transparency Register potrebno je pretvoriti u potpuno obvezan sustav za sve institucije EU-a. Dodatno bi trebalo:

- objavljivati sve sastanke visokih dužnosnika s lobistima;
- uključiti think tanke, konzultantske firme i pravne urede;
- povećati financijsku transparentnost lobističkih organizacija;
- omogućiti lakši pristup podacima javnosti i istraživačkim novinarima

- postrožiti kazne za dužnosnike koji ne prijavljuju sastanke, sa trenutnih blagih stegovnih i političkih sankcija navedenih u kodeksima ponašanja njihovih institucija

6. Ojačati demokratski i medijski nadzor nad europskim dužnosnicima

Europske institucije često djeluju izvan intenzivnog javnog nadzora kojem su izložene nacionalne vlade. Zbog toga je potrebno:

- povećati dostupnost podataka i dokumenata
- osnažiti ulogu europskih istraživačkih medija
- omogućiti veću participaciju civilnog društva u nadzoru etičkih standarda
- razviti snažniju europsku političku odgovornost prema građanima.

Prilog 1.

Pregled postojećih pravila o integritetu koja se primjenjuju na različite kategorije dužnosnika EU-a (posebno zastupnike Europskog parlamenta i Povjerenike)

Kategorija obveznika	Mehanizam	Opis	Sankcije	Poveznice
Članovi Europskog parlamenta	Poslovnik Europskog parlamenta	Poslovnik Europskog parlamenta (pravilo 11. - Izjava o financijskim interesima, pravilo 11a - Pravila ponašanja u pogledu integriteta i transparentnosti) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/lastrules/RULE-011_EN.html Pregled: https://www.europarl.europa.eu/meps/en/about/meps	Pravilo 183. stavci 5., 6. i 7. 5. Izrečena sankcija mora biti djelotvorna, proporcionalna i odvratajuća. Sankcija se može sastojati od jedne ili više sljedećih mjera: (a) ukor; (b) zabrana zastupniku da predstavlja Parlament u okviru međuparlamentarnog izaslanstva, međuparlamentarne konferencije ili bilo kojeg međuinstitucijskog foruma, u trajanju do jedne godine;	

			(c) u slučaju povrede povjerljivosti, ograničenje prava na pristup povjerljivim ili tajnim informacijama u trajanju do jedne godine. (d) gubitak prava na dnevnicu za razdoblje od dva do šezdeset dana; (e) privremeno oduzimanje prava sudjelovanja u svim ili nekim aktivnostima Parlamenta za razdoblje od dva do šezdeset dana tijekom kojih se sastaje Parlament ili bilo koje njegovo tijelo, odbor ili izaslanstvo, ne dovodeći u pitanje pravo glasa na plenarnoj sjednici i uvjetovano, u ovom slučaju, strogim pridržavanjem pravila ponašanja zastupnika.	
--	--	--	--	--

Članovi Europskog parlamenta	<u>Kodeks ponašanja zastupnika u Europskom parlamentu u pogledu integriteta i transparentnosti</u>	Kodeksom se utvrđuju obveze (1) detekcije, rješavanja ili otkrivanja sukoba interesa, (2) prijavljivanja imovine na početku i na kraju svakog mandata, (3) prijavljivanja primljenih darova u službenom svojstvu u vrijednosti većoj od 150 EUR, (4) sastajanja samo s predstavnicima interesa koji su upisani u registar transparentnosti i objavljivanja na internetu svih zakazanih sastanaka s predstavnicima interesa i predstavnicima javnih tijela trećih zemalja. <u>https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/lastrules/ANN-01_HR.html</u>		<u>https://www.politico.eu/article/eu-lawmakers-side-income-declarations/</u>
---	---	--	--	---

Članovi Europskog parlamenta	Provedbene mjere	Provedbene mjere za Kodeks ponašanja Provedbene mjere su detaljni postupci koje utvrđuje Predsjedništvo Europskog parlamenta za primjenu Kodeksa ponašanja za zastupnike u Europskom parlamentu. Tim se mjerama utvrđuje kako se članovi Europskog parlamenta pridržavaju svojih obveza u pogledu integriteta i transparentnosti iz Kodeksa ponašanja te se opća načela pretvaraju u posebne i provedive zahtjeve. Provedbene mjere detaljno opisuju postupke za: 1. Financijsku transparentnost - kako zastupnici u Europskom parlamentu moraju prijaviti svoje privatne interese, imovinu i biti svjesni mogućih sukoba interesa 2. Prijavljivanje darova - postupci za prijavljivanje darova primljenih u njihovom službenom svojstvu	https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Implementing%20measures_EN.pdf	Tisak: Najvažniji savjeti za izlazak iz problema u Europskom parlamentu Tisak: lobist u etanolu pomogao je desnom zastupniku u EP-u u pisanju pitanja povjerenstvu o gorivima Tisak: kako će zastupnici Europskog parlamenta reagirati na aferu Huawei? Trojica D' s – poricanje, difuzni, Dilute Tisak: Iznimka Metsola: predsjednik Europskog parlamenta i njezin lobistički suprug
---	-----------------------------	---	--	---

		3. Prisustvovanje događanjima - zahtjevi za otkrivanje kada treće strane pokrivaju troškove sudjelovanja zastupnika u Europskom parlamentu na događanjima 4. Objava sastanka - pravila o javno objavljenim sastancima zastupnika u Europskom parlamentu 5. Praćenje usklađenosti - sustav kojim se provjerava poštuju li zastupnici u Europskom parlamentu pravila, uključujući Savjetodavni odbor koji može preispitati usklađenost, podići svijest, utvrditi nedosljednosti i obavijestiti predsjednika o mogućim kršenjima 6. Obuka članova - obrazovni programi kako bi se osiguralo da zastupnici u Europskom parlamentu razumiju svoje obveze		
--	--	---	--	--

		Mjere su uspostavljene jer se Parlament obvezao na jačanje integriteta, neovisnosti i odgovornosti. Umjesto da Kodeks ponašanja ostane na općim načelima, provedbenim mjerama predviđaju se posebni oblici, postupci, rokovi i mehanizmi nadzora potrebni kako bi pravila funkcionirala u praksi.		
--	--	--	--	--

Članovi Europskog parlamenta	Savjetodavni odbor za postupanje članova	Savjetodavni odbor za postupanje članova je osmeročlano tijelo koje nadzire poštovanje Kodeksa ponašanja u Europskom parlamentu putem triju glavnih funkcija: 1. Smjernice - savjetuje zastupnike o tumačenju i provedbi Kodeksa ponašanja 2. Procjena povrede - ocjenjuje navodne povrede na zahtjev predsjednika ili kada se s njima izravno stupa u kontakt te preporučuje mjere predsjedniku 3. Proaktivno praćenje - aktivno provjerava poštuju li članovi Kodeksa i njegove provedbene mjere Sastav: Predsjednik imenuje osam članova na temelju iskustva, političke ravnoteže i rodne ravnoteže. Pozicija predsjednika svakih šest mjeseci mijenja se među članovima Odbora. Klubovi zastupnika koji nisu zastupljeni u Odboru imaju jednog člana pričuve. Savjetodavni odbor svake godine objavljuje izvješće o svojem radu. https://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Rules_of_Procedure_EN.pdf		Agencija Transparency International EU ključna je za Savjetodavni odbor Tisak: Voditelj Europskog parlamenta o „pojednostavljenju” omnibus pogođen pritužbom zbog sukoba interesa Savjetodavni odbor suočava se s temeljnim strukturnim nedostacima: u potpunosti se sastoji od članova Europskog parlamenta koji nadziru sebe, bez vanjskog nadzora. Problemi su: 1. Samonadzor - zastupnici u Europskom parlamentu sami nadziru svoje kolege, stvarajući inherentni sukob interesa u provedbi 2. Nedostatak stvarne moći - Unatoč nedavnim reformama kojima je proširen mandat Odbora (što omogućuje pritužbe građana i proaktivno praćenje), Odbor još uvijek nema stvarne istražne ovlasti.
---	---	---	--	---

				3. Neučinkoviti u praksi – čak ni jasni slučajevi podneseni putem novog mehanizma za podnošenje pritužbi (uključujući slučaj sukoba interesa koji je pokrenuo Transparency International EU) nisu rezultirali smislenim djelovanjem ili praćenjem. Promjene se čine znatnima na papiru, ali su dovele do malo stvarnog poboljšanja u provedbi etičkih normi. Budući da Odbor ostaje sastavljen isključivo od članova Europskog parlamenta, „strukturalno je nesposoban provoditi etička pravila”, bez obzira na proceduralna poboljšanja. Kritike upućuju na to da bez neovisnih, vanjskih članova ili nadzora Odbor ne može vjerodostojno nadzirati zastupnike u EP-u.
--	--	--	--	--

Članovi Europskog parlamenta	Provjera novih zastupnika u Europskom parlamentu	Početak mandata: provjera novih zastupnika u Europskom parlamentu. Vjerodajnice novoizabranih zastupnika EP-a provjeravaju se kako bi se utvrdilo da ne obnašaju dužnost koja nije u skladu s članstvom u Europskom parlamentu. Odbor parlamenta za pravna pitanja ex post provjerava nove punomoći Europskog parlamenta, donoseći odluke na temelju informacija koje pružaju države članice. Parlament također odlučuje o svim sporovima u skladu sa Zakonom od 20. rujna 1976. o izboru zastupnika Europskog parlamenta izravnim općim izborima, osim onih koji se temelje na nacionalnim izbornim zakonima.	Poslovnik Europskog parlamenta - pravilo 3.: Provjera vjerodajnica Popis inkompatibilnosti (vidjeti članak 7.)	
------------------------------------	---	---	--	--

Članovi Europskog parlamenta	Obveze prijave	Zastupnici u Europskom parlamentu moraju dostaviti izjavu o privatnim interesima u roku od 30 dana od preuzimanja dužnosti i ažurirati je do kraja mjeseca koji slijedi nakon svake promjene. Izjava mora sadržavati: • Stručna djelatnost i članstvo u upravi/povjerenstvu iz prethodne tri godine • Sve plaćene vanjske djelatnosti čija ukupna primanja premašuju 5.000 EUR bruto po kalendarskoj godini • Trenutačno članstvo u odborima ili drugim relevantnim vanjskim aktivnostima • Udjeli u društvima koja imaju utjecaj na javni poredak ili u kojima zastupnik u Europskom parlamentu ima značajan utjecaj • Svaku potporu (financijsku, zaposlenu ili materijalnu) trećih strana za političke aktivnosti • Potpora koju primaju neslužbene grupacije kojima predsjedava zastupnik u Europskom parlamentu ili član koji sudjeluje u Europskom parlamentu		Koja su radna mjesta zastupnika EP-a sa strane? Prvi pogled na njihove nove izjave o dohotku (TI EU) Zastupnici Europskog parlamenta optuženi da nisu prijavili putne troškove na Trump galu Danski zastupnik u Europskom parlamentu član je uprave tvrtke registrirane kao lobist EU Koliki su prihodi proglašeni najbogatijim novim zastupnicima u EP-u? https://www.integritywatch.eu/mepincomes.php
------------------------------------	----------------	---	--	--

		• Bilo koji drugi privatni interes koji bi mogao utjecati na obavljanje dužnosti		
Članovi Europskog parlamenta	Pravila o zaposlenju nakon isteka mandata	Kodeksom ponašanja zabranjuje se bivšim zastupnicima u Europskom parlamentu da lobiraju u ime svojih klijenata ili poslodavaca tijekom razdoblja u kojem imaju pravo na prijelaznu naknadu (trenutačno najviše 24 mjeseca nakon prestanka mandata). Bivši zastupnici u Europskom parlamentu moraju obavijestiti predsjednika Europskog parlamenta o svakoj profesionalnoj aktivnosti koju namjeravaju obavljati tijekom prijelaznog razdoblja doplatka.	Predsjednik može donijeti mišljenje o tome je li aktivnost u skladu s dostojanstvom Ureda, iako to mišljenje nije obvezujuće.	

Članovi Europskog parlamenta	Revolving door i razdoblje hlađenja za (bivše) zastupnike u Europskom parlamentu	Europski parlament uveo je službeno razdoblje mirovanja kako bi spriječio sukobe interesa i neprimjeren utjecaj. Šest mjeseci nakon isteka mandata bivšim zastupnicima u Europskom parlamentu zabranjeno je lobiranje u Europskom parlamentu. Nakon razdoblja hlađenja bivšim zastupnicima u Europskom parlamentu dopušteno je lobiranje, ali pod strogim uvjetima. Članak 3. odluke Predsjedništva od 17. travnja 2023. o novim pravilima za bivše zastupnike u Europskom parlamentu glasi:		
---	---	---	--	--

		„Bivši članovi ne sudjeluju u lobiranju ili predstavničkim aktivnostima u Europskom parlamentu kako je navedeno u članku 3. Međuinstitucijskog sporazuma od 20. svibnja 2021. tijekom prvih šest mjeseci nakon isteka njihova mandata. Bivši članovi koji se bave lobiranjem ili predstavničkim aktivnostima nakon tog razdoblja mogu ući u prostorije parlamenta za potrebe takvih aktivnosti uporabom posebne oznake izdane na temelju njihove prethodne registracije u registar transparentnosti samo ako su obuhvaćeni registrom transparentnosti; bivši članovi nose tu značku na jasno vidljivom mjestu dok su u prostorijama. Oni nemaju prava pristupa iz članka 2. stavka 1. i članka 5. stavka 1.”		

Europski povjerenici	Neovisnost	Pročišćena verzija Ugovora o Europskoj uniji GLAVA III. - ODREDBE O INSTITUCIJAMA Članak 17. Povjerenici moraju imati „nedvojbenu neovisnost” kao preduvjet za imenovanje. Ta je neovisnost kriterij odabira i obveza kroz cijeli mandat. Potpuna neovisnost u praksi: Komisija djeluje potpuno neovisno. Članovima je strogo zabranjeno: (1) traženje ili prihvaćanje uputa od bilo koje vlade, institucije, tijela, ureda ili subjekta (2) poduzimanje bilo koje radnje koja nisu u skladu s njihovim dužnostima ili obavljanjem zadaća. Za razliku od zastupnika Europskog parlamenta koji proglašavaju sukobe i njima upravljaju, povjerenici moraju zadržati potpunu neovisnost - ne mogu imati podijeljene odanosti ili vanjske utjecaje bilo koje vrste tijekom svojeg mandata. Cjelovit pregled članova Europske komisije:	Okvir integriteta provodi se kroz: · Kriterije odabira: članovi odabrani na temelju opće kompetencije i europske opredjeljenosti, čime se osiguravaju kvalificirani pojedinci s institucionalnom lojalnošću · Kolektivna odgovornost: Cijela Komisija može biti razriješena zahtjevom parlamenta za cenzuru, čime se stvara institucionalni pritisak za etičko ponašanje · Predsjednički nadzor: Predsjednica Komisije može zatražiti ostavku povjerenika	
-----------------------------	-------------------	--	---	--

		https://commission.europa.eu/about/service-standards-and-principles/ethics-and-good-administration/commissioners-and-ethics/code-conduct-members-european-commission_en		
Europski povjerenici	Obveza integriteta	Ugovor o funkcioniranju Europske unije (članak 245.) - uspostavlja temeljnu obvezu integriteta - članak 245. UFEU Povjerenici moraju djelovati potpuno neovisno. Države članice ne mogu nastojati utjecati na njih. Ograničenja tijekom mandata: • Ne mogu obavljati drugo zanimanje (plaćeno ili neplaćeno) • Moraju se suzdržati od radnji koje nisu u skladu s njihovim dužnostima Nakon preuzimanja dužnosti povjerenici se obvezuju održavati integritet i diskreciju tijekom i nakon svojeg mandata, posebno u pogledu imenovanja ili povlastica nakon isteka mandata.	Ako se te obveze prekrše, Sud može izreći kazne na zahtjev Vijeća ili Komisije: · obvezno umirovljenje, ili · gubitak mirovine ili drugih davanja	Tisak: Komisija EU-a ispituje Mandelsonove veze s Epsteinom https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/eu-watchdog-accuses-commission-lack-transparency-urgent-proposals-2025-11-27/

		(ključna razlika u odnosu na zastupnike u Europskom parlamentu: za razliku od zastupnika u Europskom parlamentu koji mogu obavljati vanjske djelatnosti ukoliko su prijavljene, povjerenici se suočavaju s apsolutnom zabranom bilo kojeg drugog zanimanja tijekom svojeg mandata)		
Europski povjerenici	Kodeks ponašanja povjerenika	Kodeks ponašanja povjerenika (posljednja verzija od studenoga 2023.) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018D0221(02)	https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/art_247/oj Sud može bivšim povjerenicima oduzeti prava na mirovinu ili druge povlastice.	Tisak: Zeleni članovi EP-a pozivaju na akciju radi lobističkih sastanaka najviše hrvatske dužnosnice u EU Tisak: putovanje povjerenika u Sloveniju potaknulo pozive na etičku istragu

Europski povjerenici	Izjava o interesima	Povjerenici moraju dostaviti sveobuhvatne izjave o financijskim interesima, uključujući: • Financijske udjele veće od 10 000 € (uključujući imovinu, obveze, dionice, obveznice) za sebe, supružnike/partnere i maloljetnu djecu • Sve aktivnosti iz prethodnih 10 godina (članstva u upravi, savjetovanja, zaklade, obrazovne ustanove), razlikovanje prošlih aktivnosti od počasnih/životnih pozicija održanih tijekom mandata • Nekretnine u vlasništvu (osim primarnih obiteljskih stanova) • Članstvo u udrugama, političkim strankama, nevladinim organizacijama ili tijelima koja utječu na javne funkcije • Tekuće profesionalne aktivnosti supružnika/partnera (priroda, titula, poslodavac) Izjave se objavljuju na internetu u strojno čitljivom obliku, moraju se ponovno podnijeti svake godine i ažurirati u roku od 2 mjeseca od svake promjene.		https://www.integritywatch.eu/ https://www.integritywatch.eu/ecmeetings.php
-----------------------------	----------------------------	--	--	---

		https://commission.europa.eu/about/service-standards-and-principles/transparency/transparency-register_en		
Europski povjerenici	Neovisni etički odbor	Neovisni etički odbor savjetuje Komisiju o tome jesu li planirane aktivnosti povjerenika nakon napuštanja dužnosti u skladu s Ugovorima. Predsjednik također može zatražiti savjet Neovisnog etičkog odbora o bilo kojem drugom etičkom pitanju koje se odnosi na Kodeks ponašanja članova Europske komisije. U skladu s člankom 13. stavkom 4. Kodeksa ponašanja članova Europske komisije, Komisija jednom godišnje objavljuje izvješće o primjeni Kodeksa ponašanja, uključujući rad neovisnog etičkog odbora.	Komisija može odlučiti i, uzimajući u obzir mišljenje neovisnog etičkog odbora i na prijedlog predsjednika, izdati ukor i, prema potrebi, objaviti ga (ne postoji obveza javne objave). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018D0221(02)#d1e791-7-1	

Institucije EU	Registar transparentnosti	Europski parlament, Europska Komisija i Vijeće dijele zajednički registar transparentnosti. Registar transparentnosti baza je podataka u kojoj su navedeni „predstavnici interesa” (organizacije, udruge, skupine i samozaposlene osobe) koji provode aktivnosti za utjecanje na politiku EU-a i postupak donošenja odluka. Osmišljen je kako bi se javnosti pokazalo koji su interesi zastupljeni na razini EU-a, tko ih zastupa i u čije ime, kao i sredstva namijenjena tim aktivnostima. (uključujući financijsku potporu, donacije, sponzorstva itd.).	Međuinstitucionalni sporazum od 20. svibnja 2021. Informativni članak o registru transparentnosti EU https://transparency-register.europa.eu/index_en	Od veljače 2024. gotovo 12 500 subjekata upisano je u registar transparentnosti. Više od polovine njih su unutarnji lobisti i trgovinska udruženja, a više od četvrtine nevladine organizacije. Ažurirane podatke i više pojedinosti potražite u statistici registra transparentnosti. Zanimljivo: Izvješće Suda o transparentnosti u EU-u, u kojem se analizira registar transparentnosti i daju određene preporuke. Europske novine. (2021). <i>Transparentnost na štetu jednakosti i integriteta?</i> https://www.europeanpapers.eu/e-journal/transparency-at-expense-of-equality-and-integrity
----------------	---------------------------	---	---	--

				17.07.2025) na temelju pritužbe Opservatorija korporativne Europe i LobbyControla izvršen je niz ažuriranja financijskih izjava u registru transparentnosti u lobijima EU-a. Posljedica pritužbe je izmjena EU-ovih registara lobiranja u vrijednosti od 47 milijuna € Tisak: Najomiljenija brusselska skupina za strateško promišljanje dobila je milijune iz Budimpešte, otkrili su novi podatci Tisak: rangirano: 10 najintenzivnije lobiranih zakona EU-a Obrambena industrija troši velike napore na lobiranje u Bruxellesu https://www.politico.eu/article/eu-defense-industry-goes-big-on-lobbying-in-brussels/
--	--	--	--	--

Institucije EU-a	Nakon afere „Qatargate”: stroža pravila za jačanje transparentnosti	Nakon „Qatargate”, korupcijskog skandala 2022. koji je uključivao nekoliko zastupnika u Europskom parlamentu, Parlament je usvojio rezoluciju kojom se poziva na stroža pravila o transparentnosti. U tekstu se poziva na potpunu obvezatnost registra transparentnosti i predlaže osnivanje posebnog odbora za utvrđivanje eventualnih nedostataka u pravilima Europskog parlamenta o transparentnosti, integritetu i korupciji.	Parlament je nakon toga proveo niz reformi za jačanje transparentnosti.	Kritički pregled TI EU – tri godine od Qatargate-a 9/12/2025: https://transparency.eu/three-years-since-qatargate-has-the-european-parliament-learned-its-lesson/ Tisak: Članovi Europskog parlamenta usvajaju pravila o etici i transparentnosti nakon „Qatargate”
-------------------------	--	--	--	---

Institucije EU-a	Europsko etičko tijelo	U proljeće 2024. osam institucija i savjetodavnih tijela EU-a navedenih u članku 13. Ugovora o Europskoj uniji potvrdilo je i potpisalo Sporazum o osnivanju Međuinstitucijskog etičkog tijela. Svečano potpisivanje osnivanja međuinstitucionalnog etičkog tijela bilo je 15.5.2024. godine. Opće informacije o https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-ethics-body/ etičkog tijela Ova web stranica pruža informacije o pregovorima o Međuinstitucijskom etičkom tijelu	https://commission.europa.eu/document/download/416e950a-7bf4-4bae-95b8-8165409c2538_en?filename=agreement_establishing_an_interinstitutional_body_for_ethical_standards_for_members_of_institutions_and_advisory_bodies_en.pdf	Evaluacija TI EU: https://transparency.eu/ti-eu-statement-on-eu-ethics-body-agreement-an-ethics-body-in-name-only/ (14/3/2024) Etičkom tijelu trebalo bi dati odgovarajući mandat za istragu i sankcioniranje etičkih kršenja od strane članova institucija. Svako kršenje pravila trebalo bi dopuniti strožim režimom sankcija koji bi odvrćao od eusklađenosti. U rezoluciji donesenoj u srpnju 2023. Parlament izražava žaljenje zbog toga što prvotni prijedlog Europske komisije o Etičkom tijelu EU-a nije bio ambiciozan te je zatražio da to tijelo ima veće istražne ovlasti. https://www.politico.eu/article/eu-politician-agree-play-same-ethic-rule-election/ https://www.politico.eu/article/parliament-right-wing-majority-eu-ethics-mep-standards-gate-green-deal/
-------------------------	-------------------------------	--	--	--

				Zastupnici EP-a oštro kritizirali plan 'nezadovoljavajućeg' etičkog tijela u posljednjem sporu oko Qatargate https://www.euractiv.com/news/meps-slam-unsatisfactory-ethics-body-plan-in-latest-qatargate-row/
Političke stranke	Europska građanska inicijativa „Etika, transparentnost i integritet europskih političkih stranaka”	Poziv za etiku i transparentnost u europskoj politici Europska Komisija je 5. siječnja 2026. registrirala europsku građansku inicijativu „Etika, transparentnost i integritet europskih političkih stranaka” (EGI (2026) 000001).	https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2026/000001_en	https://thegoodlobby.eu/a-call-for-ethics-and-transparency-in-european-politics/ https://euobserver.com/102587/why-the-lack-of-transparency-on-european-political-parties-public-funding/